Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011–2013)

COM(2009) 223 τελικό – 2009/0070 (COD)

(2010/C 339/04)

Εισηγητής: **ο κ. VAN IERSEL**

Στις 30 Ιουνίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 157 παράγραφος 3 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011–2013)»

COM(2009) 223 τελικό – 2009/0070 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 184 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον κανονισμό που αφορά το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις και θεωρεί ότι αποτελεί στρατηγικό βήμα, εντός νέου πλαισίου, για την ανάπτυξη μιας ώριμης διαστημικής πολιτικής.

1.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι εν προκειμένω ενδέχεται να προκύψουν σημαντικά οφέλη από την υλοποίηση υφιστάμενων πολιτικών της ΕΕ, τον σχεδιασμό νέων πολιτικών, την ενίσχυση έξυπνων και επί παραγγελία υπηρεσιών για την Ευρώπη και πέραν αυτής, καθώς επίσης από την ενίσχυση της θέσης της ΕΕ στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

1.3 Τα οφέλη της κοινωνίας των πολιτών θα είναι όλο και πιο ελκυστικά καθώς οι υπηρεσίες που θα βασίζονται στις πληροφορίες από το διάστημα αφορούν ευρύ φάσμα σημαντικών θεμάτων, όπως η κλιματική αλλαγή, οι επείγουσες ανάγκες, το περιβάλλον και η υγεία, το νερό και η ποιότητα του αέρα (μόλυνση), η γεωργία και η δασοκομία, η εξάντληση των φυσικών πόρων, το διάστημα και ορισμένα θέματα δημόσιας ασφάλειας και άμυνας.

1.4 Η υψηλή ποιότητα είναι απαραίτητη τόσο για τις διαστημικές όσο και για τις επιτόπιες συνιστώσες, των διαδραστικών τους ικανοτήτων και συνεργειών. Οι διαστημικές υπηρεσίες θα συμβάλλουν τα μάλα στις επίγειες, εναέριες και θαλάσσιες υπηρεσίες [1].

1.5 Πρωταρχικός στόχος των διαστημικών υπηρεσιών είναι οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί και οι δημόσιες υπηρεσίες στα κράτη μέλη. Οι ιδιωτικοί φορείς θα ωφεληθούν επίσης από αυτές. Το φάσμα των χρήσιμων υπηρεσιών για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα θα αυξηθεί όσο θα αναπτύσσεται η αγορά. Ο κατάντη τομέας –κυρίως οι ΜΜΕ – χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και χρηματοδότησης.

1.6 Η διακυβέρνηση έχει πρωταρχική σημασία. Καθοριστικά στοιχεία αποτελούν:

— ο συντονισμός και η συνοχή, που βασίζονται στην αναγνώριση ότι το «διάστημα» είναι μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή θεματική, καθώς και η πλήρης δέσμευση όλων των ΓΔ της Επιτροπής και των ευρωπαϊκών οργανισμών που εμπλέκονται στις πολιτικές και τις δραστηριότητες σχετικά με το διάστημα·

— ο συντονισμός μεταξύ Επιτροπής και διαφόρων δημοσίων φορέων στα κράτη μέλη·

— η επιχειρησιακή γνώση της Επιτροπής, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του κατάντη τομέα·

— ικανοποιητικές συνθήκες-πλαίσια για την ενθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων.

1.7 Από την αποτελεσματική διασύνδεση διαστημικών και επίγειων υποδομών θα προκύψει πλήρης, αξιόπιστη και συνεχής ροή δεδομένων. Η πλήρης και ανοιχτή πρόσβαση στα δεδομένα είναι σημαντική για την αποφυγή στρεβλώσεων και την τόνωση του κατάντη τομέα. Ευαίσθητα δεδομένα, που θα προσδιορίζονται επακριβώς, των κρατών μελών και της Ένωσης πρέπει να προστατεύονται.

[1] Η συμβολή των διαστημικών υπηρεσιών θα εξασφαλίσει, για παράδειγμα, την ταχύτερη πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες, οπότε θα υπάρχει περισσότερος χρόνος για τη λήψη αποφάσεων και για την προετοιμασία αντιμέτρων. Επιπλέον, θα διευκολύνει την παγκόσμια και περιφερειακή ερμηνεία των γεγονότων και των αιφνίδιων δυσλειτουργιών.

1.8 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την εξασφάλιση κονδυλίου ύψους 150 εκατομμυρίων ευρώ, ως πρώτο βήμα, για την προώθηση των εφαρμογών. Για μια συνολικά θετική απόφαση πρέπει να ρυθμιστούν ζητήματα που εκκρεμούν ακόμη. Η πιθανή ανεπάρκεια των χρηματοδοτικών πόρων, η έναρξη αποστολών «φρουρών Β» επιπροσθέτως των «φρουρών Α» και ο τρόπος κατανομής των κοινοτικών κονδυλίων μεταξύ των ενδιαφερομένων χρειάζονται περαιτέρω διαπραγματεύσεις και διευκρινίσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το σύστημα ανταποκρίνεται με επιτυχία στους στόχους της πολιτικής.

1.9 Οι επικείμενες διαστημικές υπηρεσίες επηρεάζουν ένα ευρύ φάσμα τομέων που ανταποκρίνονται άμεσα στις ανάγκες των πολιτών. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ συνιστά μια στρατηγική επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα μελλοντικά οφέλη της ευρωπαϊκής γεωσκόπησης και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τεχνικών εμπειρογνωμόνων στον εν λόγω τομέα.

1.10 Η ευρωπαϊκή γεωσκόπηση πρέπει να ενταχθεί στη μετά το 2010 στρατηγική της Λισσαβώνας.

2. **Η ευρωπαϊκή διαστημική πολιτική σημειώνει πρόοδο**

2.1 Το εντεινόμενο ενδιαφέρον για το διάστημα απορρέει κυρίως από στρατηγικούς λόγους πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα. Οι κλιματικές αλλαγές, οι περιβαλλοντικοί και διαστημικοί στόχοι, η ασφάλεια των πολιτών, καθώς και η δημιουργία συμπληρωματικής αμυντικής υποδομής καθιστούν άκρως επιθυμητή την εντατικοποίηση των επιχειρησιακών υπηρεσιών στο διάστημα.

2.2 Απαιτείται αυτόνομη ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος και αυτόνομες υπηρεσίες λόγω της αύξησης παγκοσμίως των διαστημικών δραστηριοτήτων ενός συνεχώς αυξανόμενου αριθμού εταίρων και ανταγωνιστών ([2]).

2.3 Ως συνέχεια της Πράσινης και της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής, που δημοσιεύθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, και της συμφωνίας-πλαισίου μεταξύ του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος και της Επιτροπής το 2003, οι οποίες έτυχαν ευνοϊκής υποδοχής, η ΕΟΚΕ υποστήριξε πλήρως τις πολιτικές που σκιαγραφήθηκαν σε έγγραφα του Κοινού Συμβουλίου Διαστήματος, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (ΕΟΔ) τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2007 ([3]). Τον Οκτώβριο του 2009, ο Πρόεδρος Barroso υπογράμμισε τη σπουδαιότητα του διαστήματος για ένα ευρύ φάσμα κοινοτικών πολιτικών ([4]).

2.4 Το έργο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος υπήρξε για μακρά χρονική περίοδο εντυπωσιακό. Πέραν της έρευνας, τα διαστημικά προγράμματα διευκόλυναν την ανάπτυξη επιχειρησιακών υπηρεσιών σε συνεργασία με ιδιωτικές εταιρίες. Η ΕΟΚΕ κατέληξε πέρυσι στο συμπέρασμα ότι ο ΕΟΔ εφάρμοσε επιτυχημένη «βιομηχανική πολιτική». Στο νέο πλαίσιο καταμερισμού εργασίας μεταξύ του ΕΟΔ και της Επιτροπής, η τελευταία καθίσταται απόλυτα υπεύθυνη για την επιχειρησιακή φάση των σχεδίων.

2.5 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την ελπίδα ότι η συμμετοχή της Επιτροπής στη χάραξη πολιτικής και στη χρηματοδότηση θα μπορούσε και θα όφειλε να ενισχύσει τις δραστηριότητες τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα στον τομέα του διαστήματος.

2.6 Παρομοίως, η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση του κανονισμού για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011-2013) ως απαραίτητο περαιτέρω βήμα για την εκπλήρωση των αξιώσεων για ώριμη ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος.

2.7 Το GMES οδήγησε στην τόνωση του ενδιαφέροντος και στην ενίσχυση του προγραμματισμού από πλευράς των ευρωπαϊκών οργανισμών και του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

2.8 Με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των πιθανών ευρείας κλίμακας οφελών του συστήματος γεωσκόπησης, η ΕΟΚΕ εξέφρασε πέρυσι την ικανοποίησή της για την δημιουργία ενός γραφείου του GMES στο πλαίσιο της ΓΔ Επιχειρήσεις που θα αναλάβει τον συντονισμό. Ο συντονισμός αυτός είναι ιδιαίτερα επιθυμητός, δεδομένου ότι αφορά αρκετές ΓΔ και το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (7ΠΠ).

2.9 Ο εντονότερος συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, θα είναι εξίσου επωφελής για ολοκληρωμένες προσεγγίσεις και στα κράτη μέλη, όπου συχνά αυτές οι προσεγγίσεις απουσιάζουν. Θα συμβάλει ίσως περισσότερο στη συνειδητοποίηση του προβλήματος και θα βελτιώσει την εικόνα του «διαστήματος», συνδέοντας το διάστημα με ειδικές υπηρεσίες για τους πολίτες.

3. **Ο κανονισμός**

3.1 Πέραν των τομέων έρευνας και ανάπτυξης του GMES, όπου συμμετέχουν η Επιτροπή, ο ΕΟΔ και τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί σε ζητήματα στα οποία η δράση της κοινότητας θα δημιουργήσει σαφή προστιθέμενη αξία.

3.2 Ο κανονισμός προβλέπει τη δημιουργία επιχειρησιακών υπηρεσιών GMES σε ευρύτερη κλίμακα. Δεδομένου ότι πρόκειται για νέο βήμα σε ένα νέο πλαίσιο, τόσο η εκπόνηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής των προτεραιοτήτων, όσο και η διαχείρισή του έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτενών διαβουλεύσεων μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, των συντονιστών GMES στα κράτη μέλη, των (δυνητικών) χρηστών και της βιομηχανίας.

3.3 Ο κανονισμός για τη γεωσκόπηση παρέχει τη νομική βάση για το πρόγραμμα GMES και τη χρηματοδότηση εκ μέρους της ΕΕ των αρχικών επιχειρήσεων για το διάστημα 2011-2013 με 107 εκατομμύρια ευρώ, από τον προϋπολογισμό της Επιτροπής, ενώ άλλα 43 εκατομμύρια ευρώ θα διατεθούν μέσω του 7ΠΠ, με αποτέλεσμα συνολικό ποσό 150 εκατομμυρίων ευρώ, έως ότου επιτευχθεί συμφωνία για τον πολυετή προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2013-2020 ([5]).

([2]) Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να προβληθεί το Παγκόσμιο Δίκτυο Συστημάτων Γεωσκόπησης (GEOSS). Μέσω του προγράμματος γεωσκόπησης (GMES) η Ευρώπη προτίθεται να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στο GEOSS.

([3]) ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 24.

([4]) Εισαγωγική ομιλία του Προέδρου της Επιτροπής, κατά τη διάσκεψη «Οι φιλοδοξίες της Ευρώπης στο διάστημα, νέες ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών», Βρυξέλλες, 15 - 16 Οκτωβρίου 2009.

([5]) Τα ποσά αυτά είναι επιπλέον του 1,4 δισ. ευρώ που προβλέπονται από το 7ΠΠ για προγράμματα σχετικά με το διάστημα.

3.4 Προβλέπονται πέντε τομείς δράσης. Κατά την περίοδο 2011-2013 θα δοθεί έμφαση στις υπηρεσίες παρέμβασης σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και παρακολούθησης της ξηράς ([6]).

3.5 Η Επιτροπή θα αναλάβει τη διαχείριση των αρχικών επιχειρήσεων ως μέρους των συνολικών δραστηριοτήτων GMES της ΕΕ, που καλύπτουν επίσης τις ερευνητικές δραστηριότητες της ΕΕ και τις δραστηριότητες των εταίρων του GMES. Το πλαίσιο αυτό διακρίνεται από το επίπεδο τεχνικής εφαρμογής του GMES, το οποίο θα ανατεθεί στον ΕΟΔ.

3.6 Εκτός από μια αποκαλυπτική γενική συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, οι διαβουλεύσεις κατέδειξαν την εντονότατη ανάγκη για αξιόπιστα και ακριβή δεδομένα.

3.6.1 Διάφοροι χρήστες, όπως οι ερευνητικές κοινότητες, οι εθνικές και οι περιφερειακές δημόσιες αρχές και οι υπηρεσίες ασφαλείας έχουν μεγάλη ανάγκη για αξιόπιστα δεδομένα, πολλές δε φορές κατεπειγόντως.

3.6.2 Η εξασφάλιση αξιόπιστων δεδομένων σε συνεχή βάση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη των αγορών γεωσκόπησης στην Ευρώπη από τον κατάντη τομέα, επιτρέποντας την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. ([7])

3.7 Όσο για την «επικουρικότητα», αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική εκτίμηση καθιστά σαφές ότι οι υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν βάσει του παρόντος κανονισμού χρειάζονται την ενοποίηση των συμβολών των διαφόρων κρατών μελών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επιτρέποντας έτσι τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και την αποτελεσματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας ([8]).

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Συμπληρωματικά με τα υπάρχοντα προγράμματα έρευνας, τις διαθέσιμες υπηρεσίες και ορισμένες επιχειρήσεις, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απόλυτη ικανοποίησή της σχετικά με τις αρχικές επιχειρήσεις όπως προβλέπονται από τον κανονισμό για τη γεωσκόπηση, θεωρώντας τις στρατηγικό βήμα προόδου.

4.2 Δρομολογώντας τη GMES, η Επιτροπή και ο ΕΟΔ ξεκίνησαν ένα πρόγραμμα για την επιχειρησιακή χρήση δορυφορικών δεδομένων από τους πολίτες, η οποία, συμπληρωματικά με τις μετεωρολογικές εφαρμογές της, είναι μοναδική στον κόσμο, λόγω της κλίμακας και του βάθους της. Η διαρκής ανάπτυξη και εφαρμογή του GMES θα προσφέρει την ευκαιρία στην ευρωπαϊκή βιομηχανία να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.3 Οι ευρείες διαβουλεύσεις μεταξύ όλων των σχετικών παραγόντων, καθώς και η αξιολόγηση των επιπτώσεων, καταδεικνύουν την ύπαρξη ευρείας συμφωνίας όσον αφορά τους στόχους του προγράμματος και τις μελλοντικές ευκαιρίες. Πολλές ειδικές μελέτες που διεξήχθησαν μετά από σχετικό αίτημα εμφανίζουν παρόμοια οφέλη χάρη στη GMES και αυξανόμενες ευκαιρίες για τους συμμετέχοντες του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. ([9]).

4.4 Τα οφέλη από τις επιχειρήσεις που αναμένονται από ένα ευρύ φάσμα δημοσίων και ιδιωτικών παραγόντων και την ΕΟΚΕ, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

— στρατηγικά, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης αντανακλά τις αυξανόμενες ευρωπαϊκές και διεθνείς αρμοδιότητες της ΕΕ και τον διαρκή της αντίκτυπο στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες υποθέσεις·

— η έγκαιρη παροχή προσαρμοσμένων πληροφοριών που προέρχονται από το διάστημα θα βοηθήσει την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να εφαρμόσουν ακριβέστερα τα υπάρχοντα προγράμματα·

— (νέες) πολιτικές θα μπορούν να σχεδιάζονται ακριβέστερα·

— οι πληροφορίες που προέρχονται από το διάστημα θα συμβάλουν ουσιαστικά στις επιχειρήσεις μη διαστημικής προέλευσης με τον συντονισμό των γνώσεων και τη διεύρυνση της συλλογής δεδομένων ([10]) ·

— οι νέες πληροφορίες θα παράγουν συμπληρωματική αξία για τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας·

— θα δημιουργηθούν τεράστιες ευκαιρίες για κατάντη δραστηριότητες στον ιδιωτικό τομέα·

— νέες υπηρεσίες, τις οποίες θα ζητούν οι εθνικές δημόσιες αρχές και οι οργανισμοί, θα έχουν ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικά οφέλη και οφέλη ασφαλείας για τους πολίτες, θα συμβάλουν στη μείωση του κόστους και στον προσδιορισμό έξυπνων λύσεων και θα αποτελέσουν επίσης, παράγοντα ανάπτυξης·

— στις διεθνείς διαπραγματεύσεις η ΕΕ θα υποστηρίζει θέσεις που θα βασίζονται περισσότερο στις γνώσεις για ζητήματα, όπως είναι η κλιματική αλλαγή και οι συμφωνίες που στοχεύουν στην καλύτερη παρακολούθηση·

— συγκεκριμένες υπηρεσίες, βασισμένες σε προσαρμοσμένες πληροφορίες, θα υποστηρίξουν τις πολιτικές της ΕΕ για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.5 Το αποτέλεσμα κόστους-οφέλους αναμένεται να είναι θετικό: ένας σχετικά μέτριος κύκλος εργασιών θα δημιουργήσει σημαντικά πλεονεκτήματα.

4.6 Τα προγράμματα του ΕΟΔ περιορίζονται σε 3ετή περίοδο εφαρμογής. Το Συμβούλιο πρέπει να καθορίσει για την ΕΕ μακροχρόνιες δεσμεύσεις για την περίοδο μετά το 2013. Η συνέχεια των επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι σημαντική. Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός είναι αποφασιστικής σημασίας για τα οφέλη της γεωσκόπησης για τους δημόσιους στόχους και τις υπηρεσίες. Αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση για την παρότρυνση του κατάντη τομέα να αναπτύξει υπηρεσίες.

([6]) Βλ. άρθρο 3 του κανονισμού.

([7]) Βλ. άρθρο 8 του κανονισμού.

([8]) Βλ. επίσης άρθρο 4, παράγραφος. 3 του κανονισμού.

([9]) Βλ. μεταξύ άλλων τη μελέτη «Socio-Economic Benefits Analysis of GMES», PriceWaterhouseCooper, Οκτώβριος 2006, τη μελέτη «EU Space Policy and its potential for EU industrial sector competitiveness», μελέτη για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2007, καθώς και τη μελέτη «Study on the competitiveness of the GMES downstream sector», Ecorys και άλλοι, Νοέμβριος 2008.

([10]) Υπάρχουν τα εξής παραδείγματα: TERRAFIRMA, υπηρεσία πληροφοριών σχετικά με τον κίνδυνο δονήσεων του εδάφους π.χ. σε παράκτιες και σεισμογενείς περιοχές· PROMOTE, υπηρεσία για την ποιότητα του αέρα· MY OCEAN, υπηρεσία για την παρακολούθηση και την πρόγνωση των ωκεανών· SAFER, υπηρεσία έκτακτης ανάγκης

4.7 Στο ίδιο πλαίσιο, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλισθεί συνέχεια, αξιοπιστία και ελεύθερη και ανοιχτή πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων στα δεδομένα.

4.8 Η ενημέρωση των πολιτών σε όλη την Ευρώπη είναι σημαντική για τη βιωσιμότητα της διαστημικής πολιτικής. Χρειάζεται επειγόντως στρατηγική επικοινωνίας της ΕΕ που θα εξασφαλίζει την υποστήριξη του κοινού, εξηγώντας του με σαφήνεια τα μελλοντικά οφέλη της κοινωνίας και των πολιτών, από τις υπηρεσίες που θα βασίζονται στις πληροφορίες από το διάστημα.

4.9 Στο ίδιο πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τεχνικών εμπειρογνωμόνων στον εν λόγω τομέα

5. **Διακυβέρνηση**

5.1 Καθώς οι αρχικές επιχειρήσεις θα θέσουν το πλαίσιο επεκτείνοντας τις επιχειρήσεις σε μεταγενέστερο στάδιο, η κατάλληλη διαχείριση και διακυβέρνηση πρέπει να κατοχυρωθούν εκ των προτέρων. Η διακυβέρνηση αφορά κυρίως τα σημεία που εκτίθενται κατωτέρω.

5.1.1 Για ευνόητους λόγους, το «διάστημα» υπήρξε για μεγάλο χρονικό διάστημα απομονωμένος, κατά κάποιο τρόπο, τομέας πολιτικής της ΕΕ, αλλά σήμερα πρέπει να αναγνωρισθεί πλήρως ως πολιτική της ΕΕ. Μπορεί να ενσωματωθεί θαυμάσια στην στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010 ([11]).

5.2 Όλες οι Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής που συμμετέχουν στις πολιτικές διαστήματος πρέπει να συντονίσουν αρμονικά τις δραστηριότητές τους, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και να προβλεφθούν επικεντρωμένες δράσεις κάθε φορά που περισσότερες από μια Γενικές Διευθύνσεις συμμετέχουν στη γεωσκόπηση.

5.3 Οι Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί και κυρίως, οι Γενικές Διευθύνσεις Έρευνα, Περιβάλλον, Γεωργία, Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις, Υγεία και Καταναλωτές, Ανάπτυξη, Εμπόριο και Εξωτερικές Σχέσεις πρέπει να συμμετέχουν για δύο πρόσθετους λόγους:

— για να παρέχουν ακριβή πληροφόρηση όσον αφορά την εγκατάσταση δορυφορικών υπηρεσιών υποστήριξης, και

— για να συλλέγουν με επιτυχία τα οφέλη από τις υπηρεσίες που παρείχαν.

5.4 Ορθά συντονισμένες προσεγγίσεις εντός και από την Επιτροπή θα διασφαλίσουν επίσης συνοχή και διαλειτουργικότητα μεταξύ της γεωσκόπησης και των άλλων προγραμμάτων που σχετίζονται με το διάστημα, όπως οι τηλεπικοινωνίες και οι μεταφορές.

5.5 Απαιτείται αποτελεσματικός συντονισμός λόγω του σημαντικού αριθμού εθνικών φορέων που συμμετέχουν ισότιμα στην συλλογή πληροφοριών.

5.6 Δορυφόροι, σταθμοί αυτόματης μέτρησης και το διαδίκτυο καθιστούν όλο και περισσότερο εφικτή την παρακολούθηση, σε πραγματικό χρόνο, των περιβαλλοντικών εξελίξεων. Η GMES (Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας) μπορεί να συνεισφέρει με μια δράση όσον αφορά τις «πληροφορίες σε σχεδόν πραγματικό χρόνο για τη λήψη αποφάσεων» μετρώντας την ποιότητα του περιβάλλοντος στα πλαίσια του «ΑΕΠ και πέρα από αυτό» ([12]).

5.7 Ο αυξανόμενος αριθμός δορυφόρων απαιτεί προσεκτική διαχείριση όλων των διαστημικών πόρων προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις στο διάστημα, που είναι τελείως ανεπιθύμητες διότι το μολύνουν και το γεμίζουν με σκουπίδια.

6. **Ειδικά θέματα**

6.1 Η γεωσκόπηση παραμένει μια μικρή αγορά συγκριτικά με το σύνολο των αγορών που έχουν σχέση με το διάστημα. Το 2005 τα παγκόσμια έσοδα ανήλθαν σε 1,3 δισ. ευρώ·από αυτά, 400 εκατομμύρια αντιστοιχούσαν στην Ευρώπη, το ήμισυ των οποίων ήταν μετεωρολογικές εφαρμογές.

6.2 Ο ανάντη τομέας για τη γεωσκόπηση είναι κυρίως θεσμικός και εξαρτάται από τη δημόσια χρηματοδότηση. Οι νέοι εμπορικοί δορυφόροι παρακολούθησης αναπτύσσονται στο πλαίσιο συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και εξαρτώνται ακόμα από τη δημόσια χρηματοδότηση.

6.3 *Τα δεδομένα έχουν καθοριστική σημασία*

6.3.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ελεύθερης και ανοικτής πρόσβασης στα δεδομένα ως προϋπόθεση για τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και για την προώθηση ενός αδύναμου ακόμη ιδιωτικού τομέα.

6.3.2 Η αδιάλειπτη παροχή δεδομένων έχει εξαιρετική σημασία για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου κατάντους τομέα. Η αβεβαιότητα θα αποτελούσε σοβαρό μειονέκτημα για την αγορά, διότι θα γεννούσε εντυπώσεις ότι η απαιτούμενη υποδομή δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες.

6.3.3 Η ανταπόκριση της βιομηχανίας στην πρώτη σειρά επιχειρησιακών δορυφόρων του GMES – A Sentinels – είναι αναμφισβήτητα θετική. ([13]) Ωστόσο, η τρέχουσα αλυσίδα μεταφόρτωσης διαστημικών δεδομένων απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή για την εξασφάλιση βέλτιστων όρων.

6.3.4 Εξίσου αναγκαία για τη βιωσιμότητα είναι τα προγραμματισμένα B Sentinels, τα οποία είναι απαραίτητα για την αντικατάσταση των A Sentinels που πλησιάζουν στο τέλος τους και για την εξασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής των υπηρεσιών σε περίπτωση διακοπής του δορυφόρου. Η χρηματοδότηση των B Sentinels παραμένει αβέβαιη και πρέπει να εξασφαλιστεί.

([11]) Βλ. υποσημείωση 4.

([12]) Βλ. ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «ΑΕΠ και πέρα από αυτό: Η μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο», COM(2009) 433 τελικό.

([13]) Βλ. *Industry Information Day on the GMES Sentinel Data Policy* (Ημέρα ενημέρωσης της βιομηχανίας για την πολιτική δεδομένων των «φρουρών» του GMES), Βρυξέλλες, 11 Σεπτεμβρίου 2009.

6.3.5 Για την αδιάλειπτη παροχή των υπηρεσιών ή την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, ο μελλοντικός μηχανισμός φόρτωσης για τη χρήση δεδομένων πρέπει, κατόπιν διαβούλευσης, να αποσαφηνιστεί στον κατάντη τομέα το συντομότερο δυνατό.

6.4 *Χρηματοδοτικοί όροι*

6.4.1 Οι οικονομικοί πόροι για τις αρχικές επιχειρήσεις της περιόδου 2011-2013 ανέρχονται σε 150 εκατ. ευρώ, ήτοι 43 εκατ. ευρώ από το ΠΠ7 και 107 εκατ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ απαιτεί διευκρινίσεις για διάφορα θέματα που εκκρεμούν.

6.4.2 Οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να είναι βέβαιοι για το ποσό ύψους 107 εκατ. ευρώ που θα διατεθεί ως χρηματοδότηση ή πίστωση. Οι κανόνες συμμετοχής πρέπει να αποσαφηνισθούν. Θα πρέπει οι συνδεδεμένες χώρες να θεωρούνται δικαιούχοι των επιδοτήσεων ή συμβάσεων;

6.4.3 Με βάση τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τα 150 εκατ. ευρώ μοιάζουν μάλλον ανεπαρκή. Πρώτον, υποστηρίζεται ευρέως, π.χ. σε ΕΟΔ και EADS, ότι η διάθεση άλλων 30 εκατ. ευρώ από το ΠΠ7 είναι απολύτως απαραίτητη, προκειμένου οι εγκαταστάσεις εδάφους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις. Δεύτερον, δεν είναι σαφές πώς θα καλυφθεί το 2013, ακόμη κι αν εξασφαλισθούν οι οικονομικοί πόροι από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2013-2020.

6.4.4 Ένας τρίτος τομέας προβληματισμού είναι η προβλεπόμενη έναρξη των αποστολών των «φρουρών Β», καθώς η χρηματοδότηση δεν έχει ακόμη εγγραφεί στον προϋπολογισμό και ως εκ τούτου εκκρεμεί ([14]).

6.4.5 Μία ακόμη πρόκληση είναι η χρηματοδότηση των παράπλευρων θαλάσσιων και ατμοσφαιρικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ασφάλειας, η οποία θα έπρεπε να έχει αποφασιστεί ταυτόχρονα με τη χρηματοδότηση των χερσαίων υπηρεσιών και υπηρεσιών επείγουσας ανάγκης. Η ΕΟΚΕ θα επικροτήσει προτάσεις για τη χρηματοδότηση αυτών των υπηρεσιών και για το βαθμό συμμετοχής των ΠΠ7 και ΠΠ8, καθώς και των ΓΔ της Επιτροπής, ιδίως της ΓΔ Περιβάλλον. Οι διευκρινίσεις αυτές αφορούν ιδιαίτερα τον κατάντη τομέα.

6.4.6 Οι απαιτούμενες πρόσθετες οικονομικές δαπάνες δεν είναι απαραίτητο να καλύπτονται μόνο από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Μπορεί να καλυφθούν και από άλλες πηγές, όπως π.χ. από την ΕΟΔ και από εθνικές συνεισφορές.

6.5 *Ο κατάντη τομέας*

6.5.1 Επί του παρόντος, ο –αναπτυσσόμενος– κατάντη τομέας είναι ένας μικρός κατακερματισμένος τομέας με περίπου 150 επιχειρήσεις, ο οποίος απασχολούσε περίπου 3 000 άτομα το 2006. Τα συνολικά έσοδα στην Ευρώπη για το 2006 ανήλθαν σε 250 με 300 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα από τον δημόσιο τομέα ανέρχονται περίπου σε 150 εκατ. ευρώ. Οι πελάτες είναι κυρίως δημόσιες αρχές και οργανισμοί. Τα κέρδη έχουν μεγάλες διακυμάνσεις. Η βιομηχανία των ΗΠΑ είναι περίπου δύο με τρείς φορές μεγαλύτερη από αυτήν της Ευρώπης. Έχει επίσης υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. ([15])

6.5.2 Η επιθυμητή ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων μεταγενέστερου σταδίου βρίσκεται σε εξέλιξη.

6.5.3 Η μακροχρόνια σχέση μεταξύ του ΕΟΔ και της βιομηχανίας, αν και σε περιορισμένη κλίμακα επιχειρήσεων, εξασφάλισε στον ΕΟΔ πραγματογνωμοσύνη ως διαμεσολαβητή υπηρεσιών. Αυτό οδήγησε σε μια επιτυχημένη βιομηχανική πολιτική.

6.5.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, εφόσον η ευθύνη για τις εφαρμογές θα μεταφερθεί από τον ΕΟΔ στην Επιτροπή, θα πρέπει να κατοχυρωθεί παρόμοια τεχνική πραγματογνωμοσύνη όσον αφορά τη βιομηχανία στο εσωτερικό των υπηρεσιών της Επιτροπής.

6.5.5 Τα πλαίσια του επερχόμενου προγράμματος είναι σαφή, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή των ΜΜΕ, η δημιουργικότητα των οποίων έχει εξαιρετική σημασία κατά την άποψη της ΕΟΚΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ θα δώσει έμφαση σε δύο σημεία.

6.5.5.1 Οι προϋπολογισμοί προγραμμάτων ύψους 25 εκατ. ευρώ απαιτούν τη συμμετοχή μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Ο ΕΟΔ επιδιώκει ενεργά τη συμμετοχή των ΜΜΕ. Η Επιτροπή πρέπει να υιοθετήσει την ίδια στάση.

6.5.5.2 Οι ΜΜΕ πρέπει να προσκληθούν, σε ίση βάση, να γίνουν κύριοι αντισυμβαλλόμενοι σε μικρότερα σχέδια.

6.5.6 Κατά την πρόσκληση υποβολής προσφορών για σχέδια σχετικά με τα κονδύλια των 150 εκατ. ευρώ την περίοδο 2011-2013, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει ενδελεχώς πιθανές στρεβλώσεις από δημόσιους φορείς, που θα μπορούσαν να επιδεινωθούν από τις αξιολογήσεις συμβούλων. Επί του παρόντος, ο ρόλος του δημοσίου τομέα ως βασικού πελάτη των υπηρεσιών δεν είναι πάντα σαφής.

6.5.7 Μιας και το GMES αποσκοπεί στη δημιουργία μιας καινοτόμου βιομηχανίας γεωγραφικής πληροφόρησης, το πρόγραμμα πρέπει να είναι ανοικτό σε όλους τους βιομηχανικούς φορείς. Υπάρχει η τάση να συμμετέχουν κυρίως οι βιομηχανίες που συνδέονται ήδη με το διάστημα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι για να έχει το GMES ένα βιώσιμο μέλλον, απαιτείται η συμμετοχή φορέων από ολόκληρη τη βιομηχανία γεωγραφικής πληροφόρησης, διαστημική και μη διαστημική.

6.5.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη χρηματοδοτική στήριξη των σχεδίων ιδιωτικών εταιρειών, με στόχο την αντιστάθμιση της ανεπάρκειας της αγοράς σε αυτόν το στρατηγικό τομέα με μεγάλες δυνατότητες.

6.5.9 Επί του παρόντος, οι διαστημικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται σε ένα τμήμα της ΕΕ. Με δεδομένες τις τρέχουσες δυνατότητες, η περαιτέρω ανάπτυξη του κατάντους τομέα μπορεί και πρέπει να ενθαρρυνθεί στα νέα κράτη μέλη της Ένωσης.

([14]) Οι «φρουροί Β» αναπτύσσονται από τον ΕΟΔ, αλλά το επιχειρησιακό κόστος θα πρέπει να καλυφθεί από την Επιτροπή. Σύμφωνα με υπολογισμούς του EADS ανέρχεται σε 165 εκατ. ευρώ.

([15]) Βλ. τις μελέτες που αναφέρονται στην υποσημείωση 9 για μια ολοκληρωμένη και διεξοδική ανάλυση.

6.5.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο μειωμένος αριθμός ειδικών στον τομέα αυτόν αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα. Η τρέχουσα τάση πρέπει να ανατραπεί. Απαιτούνται εντατικά μέτρα εκπαίδευσης και κατάρτισης των πιθανών δημοσίων πελατών και ανάλογα μέτρα στον κατάντη τομέα υψηλής τεχνολογίας, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στη βιομηχανία να επωφεληθεί πλήρως από τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.

6.6 *Ασφάλεια*

6.6.1 Με δεδομένο ότι το «διάστημα» αποτελούσε αντικείμενο ξεχωριστού χειρισμού από τον ΕΟΔ για λόγους «εθνικής ασφάλειας», η συμφωνία ΕΕ-ΕΟΔ του 2004 και το ψήφισμα του Συμβουλίου του Μαΐου 2007 ήταν μια σημαντική στροφή. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσοχή που παρέχεται στη χρήση δεδομένων και πληροφοριών του GMES για την ασφάλεια των πολιτών, καθώς και στην πολιτική δεδομένων που εγγυάται την ασφαλή χρήση πιθανών ευαίσθητων δεδομένων από την Επιτροπή, τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς και τα κράτη μέλη.

6.6.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης τον ενισχυμένο συντονισμό μεταξύ του GMES και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, ο οποίος θα εξασφαλίσει τη σύνδεση της πολιτικής δεδομένων και των εφαρμογών του GMES με τις προβλεπόμενες ευρωπαϊκές απαιτήσεις σχεδιασμού της ασφάλειας και συναφείς μελλοντικές απαιτήσεις.

6.6.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την προβλεπόμενη «διττή χρήση» ή πολιτική-αμυντική προσέγγιση, η οποία συνδυάζει την επιστημονική χρήση και τη χρήση με γνώμονα την ασφάλεια ως στρατηγικό χάρτη πορείας για τη GMES. Η προσέγγιση αυτή σχετίζεται έντονα με την αντιμετώπιση άμεσων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προκλήσεων μέσω της βελτίωσης των ευρωπαϊκών ικανοτήτων σε τομείς όπως η θαλάσσια επιτήρηση, η χερσαία και συνοριακή επιτήρηση, συμπεριλαμβανομένων της επιτήρησης ([16]) της οργανωμένης λαθρομετανάστευσης, του ελέγχου για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της διακίνησης ναρκωτικών και της προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας, καθώς και η καταπολέμηση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

([16]) Σε στενή συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό (Frontex) για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.